

Yrkande

Regionstyrelsen 15 oktober 2024

Ärende: Hälsoval tandvård barn och unga vuxna 3-19 år 2025 Västerbotten

Motiv

Folktandvården i Västerbotten befinner sig i en djup kris. Vuxna patienter får idag bara akut tandvård. Systemet med regelbundna undersökningar, som har varit Folktandvårdens signum, har helt upphört att fungera. Barntandvården, som har varit Folktandvårdens flaggskepp, är på väg åt samma håll och riskerar att sjunka. I kölvattnet ses den katastrofalt dåliga ekonomin med historiskt stora ekonomiska underskott.

Den största orsaken till den rådande situationen är kompetensbrist. Antalet verksamma tandläkare i regionen är i och för sig högt i en jämförelse med övriga landet, men väldigt få tandläkare vill arbeta som allmäntandläkare i Folktandvården Region Västerbotten. Inom tandvården jobbar man i team så alla yrkeskategorier är viktiga. Därför blir det extra besvärligt när kompetensbristen ökar också i andra yrkeskategorier och nu börjar det även bli brist på tandsköterskor.

För att rekrytera nya tandläkare till Folktandvården måste deras dagliga arbete bestå av skiftande behandlingar med både barn och vuxna. I dagsläget kan folktandvården inte erbjuda detta. All tid för tandläkarna upptas av barntandvård och akut vuxentandvård. Det leder till att det blir nästan omöjligt att rekrytera nya tandläkare, arbetsmiljön blir dålig, patientköerna växer och ekonomin rasar ihop. Den onda spiralen är ett faktum.

Lösningen för detta är att öka samarbetet med den privata tandvården, i första hand för att få hjälp med barntandvården. Då skulle mer tandläkartid i Folktandvården frigöras för vuxentandvård, tandläkarnas arbete skulle bli mer omväxlande, arbetsmiljön skulle förbättras vilket skulle underlätta rekrytering. Ekonomin skulle definitivt förbättras eftersom det är vuxentandvården som genererar intäkter.

Innan Hälsoval tandvård enligt lagen om valfrihet (LOV) infördes 2022, fick barn och unga vuxna sin tandvård utförd hos ett trettiotal privata tandvårdskliniker i Västerbotten. Ett drygt halvår efter införandet hade antalet minskat till sju privata kliniker, allt enligt vad beställarenhetens egen utredning; "Underlag för beslut om ekonomisk ersättningsmodell Hälsoval allmäntandvård, barn och unga vuxna 3–23 år" utförd 2022 visade. Idag är antalet privata vårdgivare som arbetar med barn- och ungdomstandvård endast ett litet fåtal.

Att en så drastisk minskning av det privata engagemanget skedde vid införandet av LOV kan förstås bara innebära att avtalet som då togs i bruk uppenbarligen inte passar för de privata vårdgivarna. Detta konstaterades också i beställarenhetens utredning 2022 där man skriver:

"Privata tandkliniker i Västerbotten har framfört två kritiska områden i utformning av Hälsoval tandvård. Det ena är att ersättningen bedöms understiga faktisk kostnad, vilket för en

mindre egen företagare inte är en oansenlig risk. De privata tandläkarna anser att ersättningen borde vara enligt regionens tandvårdstaxa. Det skulle säkerställa att tandkliniken får betalt för sin insats och risken för ekonomisk förlust elimineras. Den andra åtgärden som önskas är att kliniken skulle få möjligheten att välja patienter, tex i form av familjetandvård där barnets föräldrar också är patient hos samma tandläkare.”

Den rödgröna majoriteten bestämde då, trots vad de privata företrädarna fört fram, att ersättning för barn- och ungdomstandvården skulle ske genom kapiteringsersättning som dessutom var, och fortfarande är, så låg att även Folktandvården går med över tio miljoner i underskott på barntandvården varje år. Detta är inte längre en framkomlig väg. I och med att uppdraget förändras för 20-23 åringarna möjliggör det att i högre utsträckning kunna ta vuxenpatienter samt därmed skapa intäkter. Emellertid minskas statsbidraget med cirka 21 mkr. Detta skapar ett hål i folktandvårdens budget vilket behöver hanteras i budgetarbetet.

Ska Folktandvården kunna växa och börja rekrytera tandläkare, skapa en bättre arbetsmiljö, korta sina vårdköer och skapa en ekonomi i balans måste samarbetet med de privata tandvårdsklinikerna öka. Detta kommer att avlasta Folktandvården från den omfattande barntandvården som de nu i stort sett är ensamma om att utföra. För att detta ska ske måste Hälsoval tandvård (LOV) förändras så att de privata tandvårdsföretagen kan få en rimlig chans att kunna utföra barn- och ungdomstandvård.

Yrkanden:

- Att Regionstyrelsen, i ett första skede, ska besluta om att öka kapiteringsersättningen till en nivå som gör det möjligt för såväl Folktandvården som den privata tandvården i Region Västerbotten att kunna utföra barn- och ungdomstandvård och få en budget i balans.
- Att Regionstyrelsen ska tillsätta en utredning där alla tandvårdskliniker, såväl i Folktandvården som i den privata sektorn, kan komma till tals i syfte att ta fram ett förslag för hur Hälsoval tandvård ska utformas för att så många tandvårdsaktörer som möjligt ska kunna utföra barn- och ungdomstandvård.
- Att Regionstyrelsen tar fram en plan för hur ett permanent och långsiktigt arbete för att öka samarbetet med privattandvården ska organiseras.

Allians för Västerbotten

Nicklas Sandström (M)
Regionråd i opposition

Ewa-May Karlsson (C)
Gruppledare

Hans-Inge Smetana (KD)
Gruppledare

Maria Lundqvist-Brömster (L)
Gruppledare